

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี

Development of Management, Child Development Centers Organization rule Local Government in Udon thani

สุรียา สุขรัมย์¹, ไชยยศ เรืองสุวรรณ²
Suriya Sukram¹, Chaiyot Ruangsuwan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1. ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี 2. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี 3. พัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งออกเป็น ระยะที่หนึ่งศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้วยการสังเคราะห์จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะที่สองนำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ประชากรสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย เป็นตัวแทนของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี จำนวน 364 คน จากข้อมูลที่ได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่สามนำข้อมูลผลการศึกษาที่ได้จากระยะที่สองหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจากสูตรคำนวณ PNI modified = (I-D)/D และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ดีเยี่ยม

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยค่าเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.56 ส่วนตัวชี้วัดในองค์ประกอบความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยค่าเท่ากับ 4.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.67 2) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากข้อมูลการการตอบแบบสอบถามของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean)

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.63 สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.52 3) แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) มีค่าเท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีค่าเท่ากับ 0.49 ส่วนความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย (Mean) มีค่าเท่ากับ 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีค่าเท่ากับ 0.50

คำสำคัญ: แนวทางการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

This research aims to study the composition and indications 1. The Child Development Centre under the local governments in UdonThani province 2. Study the current state and the desired operating child care centers under the jurisdiction of local governments in UdonThani province. 3. Develop the child development centers under the local governments in UdonThani province. The operation is divided. Phase one of the elements and indicators, the Child Development Center. By synthesis from text books related research. And evaluation by a qualified person. Phase two elements and indicators were constructed questionnaire. To study the present and desirable. Population data collection for research. A representative of the Executive Committee of the Child Development Centre under the local government of the province has analyzed data from 364 people on average. And standard deviation Phase III data results from the second phase for the index needs and prioritize the needs of formula $PNI \text{ modified} = (I-D) / D$ and synthesize data from a study the agency has procedures governing. Child development centers of excellence.

The Child Development Center under the Local governments in UdonThani province. The results showed that: 1) Analysis of components and indicators, the Child Development Center. Overall the level. With an average value of 4.26 and standard deviation equal to 0.56 indicators of the elements included in the appropriate level. With an average value of 4.13 and standard deviation equal to 0.67. 2) Analysis of the current condition of the child development center. According to the respondents of the Board of Management of Child Development Centers. Researchers analyzed using mean (Mean) and standard deviation (Standard Deviation) interpretation of the criteria were at the high level. With an average of 3.89 and standard deviation equal to 0.63 unpleasant condition that the child development center. Interpretation of the criteria were at the highest level. With an average of 4.72 and standard deviation equal to 0.52 3) Analysis of the operating child development center Overall

in very average (Mean) is equal to 4.43 standard deviation (Standard Deviation) is equal to 0.49 of the possibilities in a very overall average (mean) is equal to 4.45 standard deviation (standard deviation) is equal to 0.50.

Keywords: Operational guidelines, child development center

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์คือ การให้บริการเพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การให้บริการจะกระทำได้เฉพาะเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายจัดตั้งกำหนดไว้เท่านั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 281 กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยในมาตรา 289 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษา ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้นโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของหน่วยงานราชการที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 มาตรา 4 “สถานศึกษา” หมายถึง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และหมวด 3 มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้ (1) สถานปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้การอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็กอายุระหว่างสองถึงห้าปี ให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และ

สติปัญญาที่เหมาะสมตามวัยตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลของ เจมส์ แฮคแมน นักเศรษฐศาสตร์เจ้าของรางวัลโนเบล ปี 2543 ระบุว่า การลงทุนในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการเตรียมความพร้อมการพัฒนาทักษะด้านพฤติกรรมศาสตร์จะสร้างผลตอบแทนคืนกลับต่อเด็กเยาวชนและสังคมสูงในระดับเจ็ดถึงสิบสองเท่า เพราะความพร้อมแห่งโอกาสการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ของมนุษย์จะเกิดขึ้นอย่างเต็มที่ในช่วงปฐมวัยเท่านั้น และเพื่อส่งเสริมให้เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นทุกด้าน อย่างสมดุลเต็มศักยภาพด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมาตรฐานเดียวกัน สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2547 และปรับปรุงเนื้อหาหลักเกณฑ์ใหม่ในปี พุทธศักราช 2553 ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการ (สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย: 2553: 4) และเพื่อส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู ตามมาตรฐาน

การศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย ก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) สามารถเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกิดความเข้มแข็งในการดำเนินงาน มีโครงสร้างการดำเนินงานเป็นรูปแบบของคณะกรรมการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งโดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสมจากชุมชน ให้เข้ามาทำหน้าที่กำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนเสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในมาตรฐานด้านต่าง ๆ

สถานการณ์ปัจจุบันการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี ได้รับการถ่ายโอนมาอยู่ในความดูแลรับผิดชอบและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จัดตั้งขึ้นเอง พบว่า มีความเหลื่อมล้ำและความแตกต่างที่หลากหลาย ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงาน ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน รวมถึงการเรื่องของวิสัยทัศน์ ความรู้ ความเข้าใจ และความต่อเนื่องของการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ทำให้เกิดช่องว่างความแตกต่างของมาตรฐานการดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากการบริหารจัดการและการจัดสรรด้านงบประมาณเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานที่ชัดเจน

จากเหตุผลปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงมีความสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมกระบวนการจัดประสบการณ์พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กเล็ก ผู้วิจัยในฐานะปฏิบัติหน้าที่ดูแลด้านการดำเนินงาน

จัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำแหน่งนักวิชาการศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้ใช้พัฒนามาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากสภาพปัจจุบันของปัญหาที่ประสบอยู่ มุ่งสู่ระดับการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม และคาดหวังส่งผลให้เกิดความยั่งยืนนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานด้านอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งประเมินความเหมาะสม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน
2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 2.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี จำนวนทั้งหมด 6,345 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 705 ศูนย์

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี จำนวนทั้งหมด 364 คน จากเทศบาลนคร 3 ศูนย์ จำนวน 27 คน เทศบาลตำบล 15 ศูนย์ จำนวน 27 คน เทศบาลตำบล 15 ศูนย์ จำนวน 135 คน องค์การบริหารส่วนตำบล 20 ศูนย์ จำนวน 175 คน ได้มาโดยการเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และเลือกแบบเจาะจง (Puriposive Sampling)

3. แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบตรวจรายการเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 ด้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของลิเคิร์ท มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบตรวจรายการเพื่อประเมินความเหมาะสมของตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 ด้าน 11 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของลิเคิร์ท มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิเขียนข้อเสนอแนะและประเด็นการปรับปรุงองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงาน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน ระยะที่ 2 นี้ เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงาน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ท 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 67 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันทั้งฉบับมีค่า ระหว่าง 0.44 ถึง 0.85 ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับมีค่า ระหว่าง 0.51 ถึง 0.89 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.98 ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.99

3. แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบตรวจรายการเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ท 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 5 ด้าน 38 ข้อ

แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามรายการเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของ ลีเคิร์ท มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังเคราะห์จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก จากผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดระยะที่ 1 นำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากผลการวิจัยระยะที่ 2 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากหน่วยงานที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม และดำเนินการออกแบบแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิเคราะห์โดยใช้สถิติแบบเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนที่ได้ด้วยระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิเคราะห์โดยใช้สถิติแบบเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี

1.1 องค์ประกอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.56 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความอยู่ในระดับมากทุกด้าน และพิจารณาเรียงลำดับองค์ประกอบด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากร และด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย รองลงมาตามลำดับ

1.2 ตัวชี้วัดในองค์ประกอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ความเหมาะสมของตัวชี้วัดในองค์ประกอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 4.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.67 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความอยู่ในระดับมากทุกข้อ และพิจารณาเรียงลำดับตัวชี้วัดในองค์ประกอบข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดการองค์กรโครงสร้าง ส่วนข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่าง ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาตรการป้องกันความปลอดภัย และเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างเครือข่ายและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดการศึกษาโดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นฐาน ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร มีความมั่นคง แข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ความเหมาะสม ปลอดภัย ส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาการเด็ก ข้อบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณสมบัติเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ ข้อบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการส่งเสริมขวัญและกำลังใจการปฏิบัติงาน ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมภายในอาคาร ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสม และปลอดภัย ส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาการเด็ก และข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาตามลำดับ

2. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี

2.1 สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากข้อมูลการการตอบแบบสอบถามของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และพิจารณาเรียงลำดับสภาพปัจจุบันด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนทุกภาคส่วน รองลงมาตามลำดับ

2.2 สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากข้อมูลการการตอบแบบสอบถามของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 และพิจารณาเรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ส่วนด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนทุกภาคส่วน ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมาตามลำดับ

3. การวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี

3.1 แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.49 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ระดับมาก 2 ด้าน และพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย ความเหมาะสมด้านบุคลากร และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยลำดับด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนทุกภาคส่วนด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนทุกภาคส่วน รองลงมาตามลำดับ

3.2 แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.50 เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ระดับมาก 4 ด้าน และพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย ความเป็นไปได้ด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยลำดับด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนทุกภาคส่วน รองลงมาตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี

1.1 องค์ประกอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จังหวัดอุดรธานี พบว่าความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความอยู่ในระดับมากทุกด้าน และพิจารณาเรียงลำดับองค์ประกอบด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากร และด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย รองลงมาตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงถึงความสอดคล้องกับสำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น (2553: 2) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่วนสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (2555: 2- 3) ก็ได้กำหนดมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือพื้นฐานในระบบการประกันคุณภาพ คือ การประกันคุณภาพภายในที่หน่วยปฏิบัติหรือศูนย์เด็กเล็กจะได้นำไปใช้ในการประเมินการดำเนินงานของหน่วยงานเองด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ดังนี้ 1) การบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็ก 2) การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 3) คุณภาพเด็ก และสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ (2556: 1) ได้กำหนดกระบวนการดำเนินงานมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก

และผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ ส่งผลให้เด็กในศูนย์เด็กเล็กมีสุขภาพดี พัฒนาการสมวัย เต็มโต เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพต่อไป จำนวน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการเจริญเติบโต อนามัยในช่องปากและการจัดอาหารถูกหลักสุขาภิบาล 2) ด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ตามช่วงวัย 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก 4) ด้านการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ 5) ด้านบุคลากรมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีมีความรู้ในการเลี้ยงดูเด็ก 6) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 ตัวชี้วัดในองค์ประกอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ความเหมาะสมของตัวชี้วัดในองค์ประกอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความอยู่ในระดับมากทุกข้อ และพิจารณาเรียงลำดับตัวชี้วัดในองค์ประกอบข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดการองค์กรโครงสร้าง ส่วนข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่าง ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาตรการป้องกันความปลอดภัย และเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างเครือข่ายและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดการศึกษาโดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นฐาน ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร มีความมั่นคง แข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ความเหมาะสม ปลอดภัย ส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาการเด็ก ข้อบุคลากรศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กมีคุณสมบัติเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ ข้อบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการส่งเสริมขวัญและกำลังใจจากการปฏิบัติงาน ข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมภายในอาคาร ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสมและปลอดภัย ส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาการเด็ก และข้อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ร่องลงมาตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงถึงความสอดคล้องกับตัวชี้วัดในองค์ประกอบ

ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น (2553: 4) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ให้ความหมายการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการบริหารงานด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมายระเบียบและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (2555: 4) ได้ให้ความหมายการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการและดำเนินการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันของผู้บริหารศูนย์ เช่น นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาพิเศษ นักวิชาการศึกษากิจกรรมการศูนย์ เช่น การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการควบคุมประเมินผล เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้รับบริการมั่นใจว่าศูนย์เด็กเล็กมีการดำเนินงานที่มีคุณภาพ และส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนากิจกรรมเยาวชน (2558: 20-23) ได้ให้ความหมายการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการ

บริหารและพัฒนางานองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร ใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นฐานและมีการจัดระบบประกันคุณภาพภายใน

ด้านบุคลากร สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น (2553: 4) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ให้ความหมายบุคลากร หมายถึง บุคลากรที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่น จะต้องมีความสัมพันธ์ บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการศึกษา อบรม เลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กเล็กได้อย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมอย่างมีคุณภาพ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (2555: 7) ได้ให้ความหมายบุคลากร หมายถึง บุคลากรที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คุณวุฒิ/คุณสมบัติเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ ไม่เป็นโรคติดต่อ ได้รับการอบรมด้านการพัฒนาเด็กมีสุขภาพจิตที่ดี ได้รับสวัสดิภาพด้านการรักษาพยาบาล การตรวจสุขภาพประจำปี การประกันสังคม และอัตราส่วนของครูผู้ดูแลเด็ก/ครูพี่เลี้ยงของศูนย์ฯ ต่อจำนวนปฐมวัยที่เหมาะสม ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนากิจการกรมเยาวชน (2558: 20-23) ได้ให้ความหมายของบุคลากร หมายถึง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณธรรม จริยธรรมมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู/ผู้ดูแลเด็กมีคุณธรรมมีวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเอง มีความสามารถในการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง และชุมชน

ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น (2553: 21) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ให้ความหมายอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกต้องเหมาะสม อันจะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อ สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุส่งเสริมความปลอดภัย ให้กับเด็ก และฝึกสุนทรีย์ให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในด้านอาคารสถานที่ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความปลอดภัย สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (2555: 8- 13) ได้ให้ความหมายอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีภายในและภายนอกอาคาร มีความมั่นคง แข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ความเหมาะสม ปลอดภัย ส่งเสริมสุขภาพ และพัฒนาการเด็ก และมีมาตรการป้องกันความปลอดภัย และเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนากิจการกรมเยาวชน (2558: 16) ได้ให้ความหมายอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทรัพยากร และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น (2553: 27) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ให้ความหมายวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ

ส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็กอายุ 2-5 ปี โดยการจัดทำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (2555: 15) ได้ให้ความหมายวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็ก โดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก โดยให้ครบ 4 สาระตามหลักสูตร คือ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก โดยให้สอดคล้องกับบริบทของศูนย์เด็กเล็กเพื่อพัฒนาความสามารถตามวัยของเด็กปฐมวัย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ-อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่วนส่งเสริมศึกษานอกระบบและพัฒนากิจกรรมเยาวชน (2558: 28) ได้ให้ความหมายการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการจัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุน จากทุกภาคส่วน สำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น (2553: 47) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีกระบวนการบริหารแบบการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคม ภายใต้ทักษะ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องที่จะทำให้เกิดความพร้อมใจที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้

ก้าวหน้าต่อไป สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (2555: 14) ได้ให้ความหมายการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้างเครือข่ายและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนากิจกรรมเยาวชน (2558: 28) ได้ให้ความหมายการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความร่วมมือระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนา วิธีการเรียนรู้ในชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีส่วนร่วมสนับสนุนในการพัฒนาการศึกษา

2. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุตรธานี

2.1 สภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากข้อมูลการการตอบแบบสอบถามของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเรียงลำดับสภาพปัจจุบันด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนทุกภาคส่วน รองลงมาตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงถึงความสอดคล้องกับ ดวงใจ เกื้อหนุน (2558: 20- 31) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ โดย

รวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนราชการต่างๆ ได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานที่มีความเหมาะสมตามระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

2.2 สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และพิจารณาเรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ส่วนด้านการมีส่วนร่วมสนับสนุนทุกภาคส่วน ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมาตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงถึงความสอดคล้องกับสำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น (2553: 1- 96) กำหนดมาตรฐานการศึกษา ขั้นพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแบบกรอกผลการประเมินมาตรฐานการศึกษา จำนวน 23 มาตรฐาน 94 ตัวบ่งชี้ เพื่อเป็นมาตรฐานในการดำเนินงาน ทั้งนี้เนื่องมาจากความคาดหวังการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีระบบมาตรฐานการศึกษาตามหลักวิชาการ และติดตามประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. การวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี

แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยง

เบนมาตรฐาน แปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวแสดงถึงความสอดคล้องกับ ดวงใจ เกื้อหนุน (2558: 20- 31) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชัยภูมิ แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ และกิจกรรมหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความถูกต้องเชิงวิชาการและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สรุปได้ว่าจากการวิจัยการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สามารถนำไปพัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 การกำหนดแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านกิจกรรมหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้คุณภาพ ควรมีมาตรฐานการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้อง

สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่

1.3 การมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน ควรกำหนดบทบาทหน้าและมีระเบียบรองรับการดำเนินงานอย่างชัดเจน

1.4 การดำเนินงานสรรหาและคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งข้าราชการครูผู้ดูแลเด็ก ควรพิจารณาขงเล็กวิธีการคัดเลือกกรณีเหตุพิเศษไม่ต้องสอบแข่งขัน ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้ดำเนินการเปิดสอบจากหน่วยงานส่วนกลางอย่างเสมอภาค

1.5 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านปฐมวัย

1.6 การส่งเสริมจัดกิจกรรมเพื่อแสวงหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและพิทักษ์

สิทธิของเด็กควรดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรทำการศึกษาด้านเจตคติ แรงจูงใจ และของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการดำเนินงานจัดการศึกษาภายในศูนย์พัฒนาเด็ก

2.2 ควรทำการศึกษาแนวทางการกระจายอำนาจการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะสภาพการดำเนินงานที่พึงประสงค์โดยแท้จริงอาจจะไม่ได้มาจากการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครองครอบครัว ชุมชนหรือสังคมทุกภาคส่วนอย่างไร้เราทุกคนเข้าใจกันอยู่ในปัจจุบัน ก็สามารถอาจเป็นไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2547). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. <http://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/std210550/0/4.pdf> 2 สิงหาคม 2558.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542*. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 และ (ฉบับที่ 3) 2553: ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก.
- ดวงใจ เกื้อหนู. (2558). แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2558 (12), 20-31.
- ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย*. <<http://rirs3.royin.go.th/new-search/word-23-search.as>> 25 สิงหาคม 2558.
- สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย. (2553). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. <<https://docs.google.com/file/d/0B2rAY7CDJlx8T1RxeHJWnRCRFE/edit?pref=2&pli=1>> 2 สิงหาคม 2558.

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2555). *มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ: คู่มือการดำเนินงานตามมาตรฐาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.<<https://docs.google.com/file/d/0B2rAY7CDJlx8Y3NubVJt1RJNVU/edit?pref=2&pli=1>> 2 สิงหาคม 2558.